

Rapport om matsvinn

Svenska, SO, Biologi, Matematik | åk 4–6

Hur mycket mat slängs egentligen i skolor, förskolor och äldreboenden? Livsmedelsverket samlar in data och sammanställer rapporter. Här får eleverna läsa en text om matsvinn, tyda diagram, svara på frågor och diskutera.

Syfte och mål

Eleverna ska få kunskap om matsvinn samt träna läsförståelse och att läsa av diagram. De får reflektera över hur stort matsvinnet blir även om man själv bara slänger lite grann. Genom ökad förståelse för detta kan eleverna bidra till minskat matsvinn.

Koppling till läroplanen

Svenska

- *Resonemang om texter med koppling till sammanhang inom och utanför texten samt till den egna läsoplevelsen.*
- *Olika former av samtal. Att lyssna aktivt, ställa frågor, uttrycka tankar och känslor samt resonera och argumentera i olika samtalssituationer.*
- *Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter. Texternas innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag.*
- *Ord och begrepp för att på ett varierat sätt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.*
- *Informationssökning och hur man jämför källor och prövar deras tillförlitlighet med ett källkritiskt förhållningssätt.*

SO

- *Hur val och prioriteringar på individ- och samhällsnivå kan påverka miljön och främja hållbar utveckling.*

Biologi

- *Människans beroende av och påverkan på naturen med koppling till hållbar utveckling.*

Matematik

- *Tabeller och diagram för att beskriva resultat från undersökningar, såväl med som utan digitala verktyg. Tolkning av data i tabeller och diagram.*

Förkunskaper

Eleverna behöver kunna läsa med flyt och läsa av enkla stapeldiagram.

Tidsåtgång

1–2 lektioner, beroende på vilka delar ni väljer att göra.

Arbetsätt

Pararbete med bildkort, gemensam genomgång och diskussion, enskild läsning av text alternativt gemensam högläsning, samt enskilt arbete med uppgifter till texten.

Material

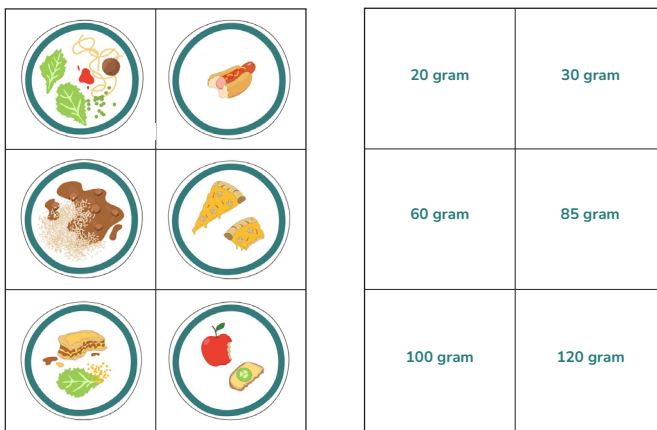
- Bildkort, ett ex per par
- Arbetsblad med text och uppgifter, ett ex per elev
- Ev projektor för att visa diagrammen på väggen
- Ev datorer eller surfplattor för eleverna om ni vill söka andra källor

Genomförande

Del 1. Vad väger matsvinnet? Paruppgift med bilder

Inled med att tala lite kort om viktenheter. Känner eleverna till gram? Hur mycket är 1 g, 10 g, 100 g?

Berätta att de ska göra första uppgiften i par. Varje par ska få 6 bildkort och 6 kort med text. Bilderna visar tallrikar med mat som någon inte orkat äta upp. Texten visar vikten på matsvinnet. Dela ut ett papper i taget och låt eleverna klippa isär först bilderna och sedan papperet med text. De ska inte ligga i ordning på bordet! Uppgiften är att para ihop tallrikarna med rätt vikt. Låt eleverna gissa och hjälpas åt.

Samlas igen och låt några elever berätta hur de gjort. Visa bilderna på väggen och gå igenom rätt svar. (Det är rätt ordning på bilden ovan.)

OBS! Om ni går in på hur mycket en "normal portion" eller "standardportion" väger, är det viktigt att prata neutralt om att olika mycket är lagom för olika personer. Det är viktigt att det inte blir någon jämförelse mellan eleverna om hur mycket mat de äter. Syftet med lektionen är att ge eleverna en uppfattning om matsvinn och matsvinnets negativa konsekvenser, det ska inte leda till att eleverna tar för lite mat. Detta är särskilt viktigt att uppmärksamma i situationer med ätstörningar.

Del 2. Text: Rapport om matsvinn

Inled med att tala om matsvinnet i er egen skola. Hur uppstår det? Låt eleverna tänka och komma med svar. Det kanske beställs för mycket mat till skolan? Slängs det mat redan i köket? Slängs det från serveringen i matsalen där eleverna tar mat? Eller är det från elevernas tallrikar?

Låt eleverna gissa: Var är matsvinnet störst, i förskolan, i skolan eller på äldreboenden?

Visa första diagrammet från texten och titta tillsammans på hur man läser av diagram. Samma diagram finns i separat bildfil. Diskutera varför de tror att det ser ut så.

Gå igenom några ord och begrepp som finns i den text eleverna ska läsa, se rutan till höger. Texten bygger på fakta från Livsmedelsverket som har samlat in data från kommunerna om matsvinn för åren 2020, 2022 och 2024. Det har blivit fler och fler kommuner som lämnar uppgifter om matsvinnet.

Ord och begrepp

matsvinn	grundskola
matavfall	gymnasium
kökssvinn	äldreboende
serveringssvinn	kommun
tallrikssvinn	Livsmedelsverket
förskola	trovärdig källa

Låt eleverna läsa texten tyst enskilt, eller välj gemensam högläsning i klassen.

Till diagrammen på sidan 2 ska eleverna skriva bildtexter. Exempel:

Serveringssvinn: Det är mest matsvinn i förskolor, ca 28 g 2024. På grundskolor och gymnasier är det lika, ca 18 gram. Matsvinnet har minskat i alla skolformer sedan 2022.

Tallrikssvinn: Det är minst i skolan, ca 22 gram. Det är mest i gymnasiet, ca 32 g.

Diskutera gärna: Serveringssvinnet är högst i förskolan, medan tallrikssvinnet är högst i gymnasiet. Vad kan det bero på?

Låt eleverna arbeta enskilt med uppgifterna på sidan 3. Gå igenom svaren tillsammans. För uppgift 6–7, om källkritik, gör gärna uppgifterna gemensamt, se facit nedan. Avsluta lektionen med att sammanfatta och utvärdera.

Extra

Om några elever blir klara snabbt kan de få som uppgift att skriva vad de får fram om matsvinn från någon annan källa, t.ex.

<https://matsvinnet.se/fakta-om-matsvinn/>

<https://www.livsmedelsverket.se/matvanor-halsa--miljo/maltider-i-var-d-skola-och-om-sorg/matsvinn-i-storkok/>

Källa

<https://www.livsmedelsverket.se/matvanor-halsa--miljo/maltider-i-var-d-skola-och-om-sorg/matsvinn-i-storkok/fakta-om-matsvinn-i-offentliga-kok#JPG>

Facit

1. a) 61 gram b) 51 gram c) 114 gram
2. Minskat något i skolan men ökat på äldreboenden.
3. Kostsamt för miljön, klimatet och ekonomin.
4. Man kanske inte gillar maten, man tog mer än man orkar, det kan vara stökigt i matsalen, tiden att äta kan vara för kort.
5. Alternativ att välja på, trevligare/lugnare miljö, mer tid för att äta. Kanske senare tid om lunchen är väldigt tidig.
6. Livsmedelsverket är en statlig myndighet som arbetar på uppdrag av riksdag och regering. Det är en tillförlitlig källa.
7. Man hamnar kanske på Matsmart (ett privat e-handelsföretag som jobbar med matsvinn), Naturvårdsverket, Konsumentverket, någon kommun eller något företag. Titta gärna tillsammans och diskutera källornas trovärdighet.